

Haçlılar Anadolu'da: Keşiş Pierre l'Ermite ve Drakon Savaşı

Crusaders in Anatolia: Monk Pierre l'Ermite and the Battle of Drakon

Oğuzhan ÇAKIR

Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Tarih Bölümü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye

ÖZ

Haçlı Seferleri, Avrupa'nın dini temeller üzerine oturarak maddi edinimler hedeflediği Orta Çağ tarihi devrinde meydana gelen en önemli siyasi hadiselerden biridir. Papa II. Urbanus'un teşviki ile girilen bu askeri sefer, Bizans İmparatoru I. Aleksios'un Anadolu Türklüğünü sona erdirmek veya bir süreliğine sınır hattından uzaklaştırmak için Avrupa'dan yardım istemesi ile başladı. Papa II. Urbanus'un Bizans İmparatoru I. Aleksios'un yardım isteğine cevap niteliğinde yaptığı çağrı, onun dahi tasavvur edemediği şekilde geniş bir yankı buldu. Avrupalı suçlular, servet sahibi olmayı arzulayan soylular güç ve itibar kazanmak isteyen şövalyeler ve cennete gideceklerine inanan halk kitlesi bu çağrıyı büyük bir ilgi ile yanıtladılar. Papa'nın davetine din temelli olarak bakan kişilerden birisi de Pierre l'Ermite idi. Pierre l'Ermite, Avrupa'da yaptığı konuşmalarla halkın dikkatini çekmeyi başararak büyük bir taraftar kitlesi toplamayı başardı. Görünüşünün aksine hatiplik sanatında usta olan bu kişi, "Halkın Haçlı Seferi" olarak tarih literatürüne girecek oluşumun aslı mimarı oldu. Pierre l'Ermite'nin yanında bulunan ve savaş sanatı konusunda bilgisi olmayan bu kitle, düzensiz ve birlik ruhundan yoksundu. Onlar, belirlenen sefer tarihinden önce yola çıkmalarının yanı sıra başlangıç noktaları olan Avrupa topraklarından İstanbul'a değin birçok taşkınlığa ve yağmaya sebebiyet verdiler. Bu tutumlarını İstanbul'da da devam ettirdiler. Netice itibarıyla Haçlıların büyük kısmı, Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıç Arslan'ın profesyonel ve kabiliyetli kuvvetleri tarafından Drakon (Kırkeçit) Savaşı'nda imha edildiler. Böylece, I. Haçlı Seferi'nin öncüleri olarak adlandırabileceğimiz bu kimseler, Selçukluların ve Türklerin Anadolu'dan kolay kolay atılamayacaklarını kanıtladılar. Biz bu çalışmamızda, Haçlılar ile Türklerin ilk karşılaşması olarak kabul edilen süreci değerlendireceğiz. Birkaç örnek dışında müstakil olarak "Halkın Haçlı Seferi" konusu incelenmemişti, biz bu boşluğu doldurmak ve mütevazı çalışmamızla alana katkı sunmak gayesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Selçukluları, Bizans İmparatorluğu, Haçlılar, Drakon (Kırkeçit) Savaşı, Pierre l'Ermite.

ABSTRACT

The Crusades are one of the most important political events that took place during the Middle Ages, when Europe aimed for material gains by basing them on religious foundations. This military campaign, which was initiated with the encouragement of Pope Urbanus II, started with the Byzantine Emperor Alexios I's request for help from Europe to end the Anatolian Turks or to expel them from the border line for a while. Pope Urbanus II's appeal, made in response to the Byzantine Emperor Alexios I's request for help, found a wider resonance than even he could have imagined. European criminals, nobles who desired to acquire wealth and the masses of people who believed that they would go to heaven responded to this call with great interest. Pierre l'Ermite was one of those who viewed the Pope's invitation on religious grounds. Pierre l'Ermite managed to attract the attention of the public with his speeches in Europe and gathered a large group of supporters. Contrary to his appearance, this person, who was skilful in the art of oratory, became the main architect of the formation that would enter the historical literature as 'The People's Crusade'. The mass of men who accompanied Pierre l'Ermite, who had no knowledge of the art of war, were disorganised and lacked the spirit of unity. In addition to setting off before the set date of the expedition, they caused many disturbances and looting from their starting point in Europe to Constantinople. They continued this behaviour in Constantinople as well. As a result, most of the Crusaders were destroyed at the Battle of Drakon (Kırkeçit) by the professional and skilful forces of the Seljuk ruler of Turkey, Kılıç Arslan I. Thus, these people, who we can call the pioneers of the First Crusade, proved that the Seljuks and Turks would not be easily expelled from Anatolia. In this study, we will evaluate the process that is accepted as the first encounter between the Crusaders and the Turks. Except for a few examples, the subject of 'The People's Crusade' has not been examined independently, we aim to fill this gap and contribute to the field with our modest study.

Keywords: Seljuks of Turkey, Byzantine Empire, Crusaders, Battle of Drakon (Kırkeçit), Pierre l'Ermite.

Sorumlu yazar: Oğuzhan ÇAKIR

Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Tarih Bölümü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye

E-mail: oguzhancakir@outlook.com.

ROR ID: ror.org/01wntqw50

Geliş Tarihi(Received): 29.07.2025 Kabul Tarihi(Accepted): 23.10.2025 Yayın Tarihi(Published): 25.06.2026

Atıf bilgisi:

Çakır, O. (2026). Haçlılar Anadolu'da: Keşiş Pierre l'Ermite ve Drakon Savaşı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 66(1), 137-150. DOI: 10.33171/dtcfdergisi.1753188

Dergimizde Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası (CC-BY) lisansı kullanılmaktadır.

This journal is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

Giriş

Kudüs, Müslümanlar, Yahudiler ve Hristiyanlar nazarında kutsal olarak kabul edilir. Bölgenin ele geçirilmesi ve kontrol edilmesi uğrunda asırlardır devam eden bir mücadele süreci bulunmaktadır. İnanç grupları, bir diğerinin bölgedeki hakimiyetini kabul etmemekte ve bu yolla çatışma içerisine girmektedir. Orta Çağ devrinde gayrimüslim müellifler tarafından kaleme alınan eserlerde, bölgedeki Müslümanlar en yaygın olarak sarazen olarak adlandırılmakla birlikte “dinsizler/düşmanlar/adi köpekler” gibi sıfatlarla da anılırlar. Ayrıca, Hristiyanlar nazarında Kudüs’ün ele geçirilmesinin Hz. İsa’ya hizmet olarak kabul edilmesi nedeniyle dünyadaki tüm Hristiyan kralların ve askerlerin birleşerek Müslümanlara karşı savaşmaları gerektiği vurgulanır. Bunun ana hedefinin ise bölgenin özgürleştirilmesi ve halkın kölelikten kurtarılması olduğu savunulur (Korykoslu Hayton, 2015, s. 215).

Hristiyanlık inancına mensup halklar, Hz. İsa’nın Kudüs’te doğduğuna, yaşadığına, çarmıha gerilmek suretiyle öldürülmesi sonrasında da Kudüs’e gömüldüğüne inandıklarından şehri sahiplenmektedirler (Sweetenham, 2005, s. 81; Grocock ve Siberry, 1997, s. 9; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 102). Hristiyanlık teolojisine göre Hz. İsa yine bu şehirde dirilecek ve kurtarıcılık vazifesini yapacaktır. İncil’in Kudüs’ten diğer topraklara yayıldığı inancı da bu durumu pekiştirmektedir. Ayrıca, Hristiyanlar için şehrin birçok kutsal bölgesi bulunmaktadır. Bunların başında, Hz. İsa’nın çarmıha gerilmeden önce havarileri ile son akşam yemeğini yediği Zeytin Dağı gelmektedir. Hz. İsa’nın Kıyamet Kilisesi’nin olduğu bölgede defnedildiği, defnedilmesinden üç gün sonra yeniden dirildiği ve havarileri ile kırk gün boyunca görüştüğü, oradan da göğe yükseldiğine inanıldığı Diriliş Kilisesi de Kudüs’tedir. Asırlar boyunca Hristiyanlar tarafından aranan Kutsal Hac da inanışa göre Kudüs’te bulunmaktadır (Brosset, 2003, s. 69-70).¹

Yahudilerin büyük ataları olarak kabul ettikleri Hz. İbrahim, inanışa göre M.Ö. 1800’de Kudüs’e göç etti. Kudüs, Kral Davud devrinde fethedilerek vaat edilen toprakların merkez üssü olarak işaret edildi. Davud’un oğlu Süleyman tarafından Kudüs’te inşa ettirilen Süleyman Mabedi de Yahudilerin kutsallık inancını mekânsal bağlamda perçinledi. Müslümanların da Kudüs’ü ilk kibleleri olarak kabul etmeleri ve Hz. Muhammed’in miraca Mescid-i Aksa’da çıktığına inanmaları bu üç inanç grubu arasında şehir yönetimi ile alakalı çekişmelere sebebiyet verdi. İkinci İslam Halifesi Hz. Ömer devrinde Müslümanların eline geçen Kudüs, hakimiyet isteği nedeniyle asırlar içerisinde birçok savaşa ve yıkıma sahne oldu (Mert, 2017, s. 257-272). Bu yıkım ve savaş durumu, Selçukluların Anadolu hakimiyeti esnasında da devam ederek Anadolu’da çeşitli muharebelerin yaşanması ile neticelendi. Bu muharebelerin ana dayanak noktası ise Kudüs’ün Müslümanların elinden alınması çağrısı ile başlatılan Haçlı Seferleri’ydi.

Pierre l'Ermite’nin harekâtı, asırlar boyunca devam edecek olan Haçlı Seferleri’nin ilki olması bakımından oldukça önemlidir. Şimdiye değin bu hususta, belli başlı çalışmalar ortaya koyuldu ve bu siyasi oluşumun başlangıç evresi çeşitli bakış açılarıyla incelendi (Coşkun, 2021, s. 1-107).² Fakat Haçlılar olarak anılan kitlenin ana motivasyon kaynağı siyasi değerlendirmenin gölgesinde kaldı. Biz bu çalışmamızda Avrupa’nın siyasi ve ekonomik vaziyetini, Anadolu’nun Selçuklular tarafından fethinin Bizans İmparatorluğu üzerinde yarattığı buhran durumunu ve Hristiyan-Müslüman inancı arasında yaşanan otorite çekişmesini Papalık ekseninde inceleyeceğiz.

1. Haçlı Seferleri Öncesi Bizans-Selçuklu İlişkileri

Selçuklular, Çağrı Bey’in liderliğinde 1016-1017 veya 1018-1019 yıllarında ilk Anadolu akınlarına başladılar ve asırlar boyunca bu topraklarını kontrol etmekte olan Bizans İmparatorluğu’nun siyasi prestijine darbe vurdular. Bizans İmparatorluğu, merkez üssü üzerinden Anadolu’yu kontrol etmekte ve kendisine karşı yürütülen herhangi bir oluşumu engellemek yoluyla Ermeniler başta olmak üzere birçok milletin hem kontrolünü sağlamakta hem de onları gelebilecek dış tehlikelere karşı cepheye sürerek tampon olarak kullanmaktaydı. Anadolu’nun doğusunda bulunan Vaspurakan ve Bagratuni Ermeni Krallıklarının uzun süre boyunca icra ettikleri bu vazife, Selçukluların Anadolu seferleri ile sekteye uğradı, Bizans’ın yanlış siyasi politikaları neticesinde de mezkûr devletlerin yıkılması ile son buldu. Bizans, Gregoryen inancına mensup olmaları nedeniyle Hristiyan olarak dahi kabul etmediği Ermenileri siyasi dengeler çerçevesinde kullanmayı başararak hem maddi hem de askeri çıkarlarını korumayı bildi. Vaspurakan ve Bagratuni Ermeni Krallıklarının Bizans eliyle ilhakı, doğu cephesinde meydana gelen belki de en önemli stratejik hata oldu, kitleler hâlinde Anadolu’ya akınlar düzenleyen Türkmenlerin İç Batı Anadolu’ya değin

1 Kudüs’ün kutsal mekanları ve önemi hakkında ayrıca bkz. (Fathi Sâlim Hamîdî, 2021, s. 146-166).

2 Ülkemiz literatüründeki Haçlı tarihi çalışmaları için ayrıca bkz. (Coşkun, 2021, s. 1-107; Koca, 2020, s. 16-17).

girmeleri ile neticelendi. Yaklaşık yarım asır devam eden bu süreç, Alp Arslan'ın önce Ani'yi fethi (1064), sonrasında ise Malazgirt Meydan Muharebesini kazanmasıyla yeni bir ivme kazandı (1071). Malazgirt sonrasında "İlk Anadolu Beylikleri" ismiyle anılan, Türkiye Selçuklu Devleti'nin başat rol oynadığı Türk egemenliği devri başladı (Saltuklular [1071-1202], Danişmentler [1080-1178], Mengücekler [1072-1252] ve Çaka Beyliği [1081-1092]).³

Bizans, "kumaşı saçağından aslanı pençesinden tanıyarak" Türkleri siyasi manevraları ile dizginlemek ve kontrol etmek arzusu taşımaktaydı. Çünkü Malazgirt Meydan Muharebesi'ne değin Bizans'ın devlet hazinesi boşalmış ve askeri gücü sekteye uğramıştı (Anna Komnena, 1996, s. 451-452). Bizans, Türkleri Anadolu'dan çıkarmak meselesini kısa süreliğine bir kenara bırakarak Selçuklular başta olmak üzere diğer Türk grupları ile menfaate dayanan ilişkiler kurdu. Bu menfaat ilişkileri, Bizans'ın iç işleyişine dönük konulardaki askeri destek talebinden kaynaklıydı. Bizans, Peçeneklere karşı Kıpçaklardan aldığı destek sayesinde bu topluluğu ağır bir yenilgiye uğratmış ve böylece hem siyasi hem de askeri güvenliğini önemli ölçüde tahkim etmiştir. İsyân veyahut otorite boşluğunun olduğu yerde Türklerin müdahalesi ile sorun ortadan kaldırılıyor, Türkler de yaptıkları bu faaliyetler karşılığında çeşitli maddi kazançlar elde ediyorlardı. (Mikhael Attaleiates, 2008, s. 67-68; 201-202; 237-238; Yıldız, 2022, s. 520-521).

Bizans'ın sınır komşusu pozisyonunda olan Türkiye Selçuklu Devleti, hiç şüphesiz Anadolu'nun Türkleşmesi ve Türk vatani haline gelmesindeki en önemli tarihi görevi üstlenmişti. Malazgirt Meydan Muharebesi sonrasında Anadolu'nun batısına yönelen Süleyman Şah, kısa süre içerisinde Konya'dan İznik'e değin büyük bir toprak parçasını hakimiyeti altına almayı başararak devletini kurdu (1075). Fakat o, davet üzerine gittiği Antakya kuşatması sonrasında Selçuklu Hanedan üyesi Tutuş ile girdiği mücadelede başarısız olarak hayatını kaybetti (1086) (İbnü'l-Esîr, 1987, s. 136; Zehebî, 1993, s. 28).⁴

Süleyman Şah'ın ölümü, Türkiye Selçuklu Devleti'nde kısa süreli otorite boşluğuna sebebiyet verdi. Bu sorun, Süleyman Şah'ın oğulları Kılıç Arslan ve Kulan Arslan'ın Büyük Selçuklu Devleti'ndeki esaret hayatlarının son bulmasıyla aşılabildi. I. Kılıç Arslan, babasının emaneti olan Türkiye Selçuklu Devleti tahtına oturarak hükümdarlığını ilan etti (1092) (Aksarayî, 1362, s. 19-20).⁵ Bizans ve Selçuklular arasındaki siyasi ilişkiler, zaman zaman menfaate dayalı müttefiklik durumu, zaman zaman ise çatışma iklimi içerisinde cereyan etmekteydi. Bizans, Selçukluların veyahut diğer Anadolu Beyliklerinin güçten düşmeleri halinde saldırı pozisyonuna geçiyordu. Bizans'ın değişken siyasi faaliyetleri, Malazgirt Meydan Muharebesi'nden Haçlı Seferleri'ne değin devam etti (Nikephoros Bryennios, 2008, s. 74-78; Anna Komnena, 1996, s. 31-33). Anadolu'daki Türk varlığı, Bizans İmparatorluğunda büyük rahatsızlığa sebep olmaktaydı. Onlar, Selçuklu akınları sebebiyle egemenliklerinin daraldığını ve güçsüzleştiğini düşünmekteydiler (Mikhael Attaleiates, 2008, s. 88).

2. Haçlı Seferleri'nin Başlangıcı ve Keşiş Pierre l'Ermite

Kudüs, Yermûk Savaşı (636) ile başlayan süreçte Müslümanların idaresine geçti. Hz. Ömer devrinde alınan Kudüs, Emeviler, Abbasiler, Tolunoğulları, İhşîdîler, Fatımiler ve nihayetinde Selçuklu olmak üzere uzun süre Müslümanların yönetiminde kaldı. Müslüman devletler ve liderler arasında zaman zaman meydana gelen anlaşmazlıklar neticesinde idaresi değişse de tüm bu devletler ve isimler İslamiyet inancına bağlılardı (Gölgesiz Karaca, 2020, s. 8-9).

Anadolu'daki Türk saldırılarına ve tehlikesine karşı Papalıktan ilk yardım talebi Bizans İmparatoru VII. Mikhael devrinde gerçekleşmişti (1074). Bu yardım talebi Papalık makamında bulunan Papa Gregoire tarafından yanıtlanırsa da destek alınamamıştı. İkinci yardım talebi de Bizans İmparatoru I. Aleksios tarafından Çaka-Peçenek tehlikesine karşı yapılmış, ilki gibi neticesiz bırakılmıştı (1091) (Koca, 2020, s. 20-21). Bizans İmparatorluğunun ilk iki yardım talebi Avrupa'dan ve Papalıktan destek bulamamıştı fakat üçüncüsü öyle olmadı. Papa II. Urbanus Hristiyanlara, Müslümanlara karşı ağır hakaretlerin bulunduğu bir konuşma yaparak seferin başlatılması ve Kudüs'ün kurtarılması çağrısında bulundu (1095).⁶

3 Detaylı bilgi için bkz. (Oğuzhan Çakır, 2024, s. 1-308). Danişmentlerin kuruluşunun efsanevi anlatımı için bkz. (Dânişmend-nâme, 2004, s. 46). Mezkûr dönemde; Saltuklular Erzurum ve çevresine, Mengücekler Erzincan ve çevresine, Danişmentliler Sivas ve çevresine, Çaka Bey ise İzmir ve çevresine hakimdi (Altan, 2020, s. 38).

4 Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluş yılı ile alakalı tartışmalar ve araştırmalar için bkz. (İsmet Burak Batır, 2018, s. 263-281; Hüseyin Kayhan, 2018, s. 18-25).

5 Türkiye Selçuklularının kuruluşu aşamasında Büyük Selçuklu Devletine tabi olup olmadıkları konusunda alakalı tartışmalar mevcuttur fakat bazı kaynaklarımız bu konu ile alakalı açık bilgiler vererek tâbi olduklarını ifade etmektedirler. Bkz. (Niğdeli Kadı Ahmed, 2015, s. 438-439; Aksarayî, 1362, s. 19; Yakut el-Hamevî, 1380, s. 343; Nüveyrî, 2004, s. 186-187).

6 "Siz sevgili kardeşlerim biliyorsunuz ve din aşkına bilmelisiniz ki, insanlığı kurtarıcısı, kurtuluş için insan şekline büründüğünde ve insanlar

Kudüs'ün Hristiyanlar tarafından yönetilmesi isteği ve Hristiyanların zulüm gördüğü fikri Haçlı Seferleri'nin başlatılmasındaki görünen sebepti. Bununla birlikte, Avrupa'da meydana gelen siyasi karmaşa iklimi, ekonomik zorluklar, parçalı yönetimsel yapı ve en önemlisi Anadolu'nun Türkler tarafından fethinin yarattığı kabullenilemez rahatsızlık da vardı. (Anna Komnena, 1996, s. 303-304; Grocock ve Siberry, 1997, s. 5; Sarıcı, 2022, s. 122 vd.). Yine Vikinglerin Avrupa'da gerçekleştirdiği saldırılar nedeniyle araziler ekilemez ve halk emniyet içinde yaşayamaz hâle gelmişti. Köylüler ekecek arazi bulamıyorlar, buldukları araziler de asayişsizlik sebebiyle yağma ediliyordu. Kilise ise köylülerin içinde bulunduğu maddi ve manevi zorluklara karşı bir çare üretemiyor veya uygulayamıyordu (Runciman, 2008, s. 89-90). Ayrıca Kilise'nin gücü büyük ölçüde yıprandığından ruhban sınıfı da eski gücüne sahip değildi. Adalet duygusu öylesine zedelenmişti ki insanlar suçsuz yere hapsediliyor ve işkenceye tabi tutuluyordu. (Fulcherius Carnotensis, 2009, s. 46-47)

Bir rivayete göre ise Haçlı Seferleri'nin başlamasının nedeni Mısır'da hüküm süren Fatımi Devleti'nin Suriye Selçuklu saldırıları neticesinde bunalması sonrasında Avrupa'dan istediği yardım talebidir. Müellife göre Gazze'ye değin Suriye topraklarını ele geçiren Suriye Selçuklularının genişleme politikasından ve devrin ünlü kumandanlarından Atsız'ın saldırı hareketlerinden rahatsızlık duyan Fatımiler, Haçlılardan yardım talep ettiler ve Selçuklularla aralarında set görevi görmelerini istediler.⁷ Bu rahatsızlık durumu her ne kadar gerçekliğe yakınsa da diğer kaynaklarda böyle bir bilgiye tesadüf edememekteyiz. Ayrıca, tüm Avrupa'nın desteklediği, maddi ve manevi fedakarlıklardan kaçınmadığı böylesi bir seferin Fatımilerin yardım talebi sonrasında organize edildiği fikri pek makul görünmemektedir.

Bizans İmparatoru I. Aleksios Komnenos (1081-1118), Selçukluların sınır hattında düzenli olarak gerçekleştirdiği akınlar sebebiyle memnuniyetsizlik hissetmekteydi. Onun ilk teşebbüsü 1089 yılında gerçekleştirilen Melfi Konsili'ne elçiler göndererek Avrupa ile olan ilişkilerini kuvvetlendirmek oldu. Bu konsilde, I. Aleksios'un aforoz kararı kaldırıldı. Melfi Konsili'nde yumuşayan ilişkiler 1-7 Mart 1095 tarihinde gerçekleştirilen Piacenza Konsili'nde tam anlamıyla ittifak iklimine büründü. I. Aleksios, baş gösteren Selçuklu tehlikesine karşı açıkça Papa II. Urbanus'tan ve Avrupa'dan yardım istedi (Gölgesiz Karaca, 2012, s. 148). I. Aleksios, Avrupa'dan Türklerle karşı kullanılmak üzere paralı asker talep etti fakat bu talep, Papa II. Urbanus'un gelişmeleri kendi lehine kullanmak istemesiyle Haçlı Seferleri dediğimiz sürece evrildi. Bizans İmparatoru I. Aleksios, geleneksel Bizans yöntemini kullanarak Avrupa'nın desteğine başvurmuş, bu yolla da Türklerin Anadolu'dan kovulmasını, belki de ebediyen sürgün edilmesini hedeflemişti. Papa II. Urbanus, dini temellerin ve inançların kullanılması yoluyla büyük bir siyasi kazanç elde edeceğini düşünmekteydi (Altan, 2005, s. 298; Demirkent, 2020, s. 25).⁸ Bunlar kadar önemli diğer bir konu

arasında bir insan olarak dolaştığında ve uzun zaman önce atalarımıza o toprakları vaat ettiğinde, varlığı, pek çok mucizeleri, kurtarıcılık eseri, ayrıca daha nice unutulmaz işleri orada gerçekleştirmiştir. Bunu bize Eski ve Yeni Ahit her sayfasında söylemektedir. Rabbin bu ülkeye ayrı bir sevgi duyduğu bilinmektedir; O, bütün dünya onun olduğu halde, onun yerine dünyanın bu küçük parçasını mirası olarak onurlandırdı. İşaya'da şöyle der: 'İsrail, benim mirasım' ve devamla 'Tanrı'nın bağı İsrail evidir'. O, başlangıçtan itibaren bu ülkeyi seçmiş ve kutsal şehre hususi bir sevgi atfetmiştir, peygamberin bize kanıtladığı gibi: 'Siyon'un kapılarını Yakub soyunun bütün konutlarından daha çok sever.' Söylemek lazım ki, Rab O'nun içinde dünyanın kurtuluşunu öğretmek, göğe yükseldi ve yüzyıllardan beri O, böyle büyük şeylerin şahidi olmuş, gizemlerin yeri seçilmiştir. Dünyevi öğretiye bağlı olan Müslümanların Allahsız halkı, Rabbin ayak bastığı mukaddes mekânları uzun süredir tiranlıklarıyla teslim aldılar ve müminleri esir ettiler. Köpekler Kutsal Ülkeye gelerek, gerçek Tanrı'ya tapan azizleri aşağılayıp, incittiler ve bu seçilmiş halk hiç hak etmediği hakaretlere maruz kaldı. Kraliyet rahipliği, köle olup tuğla gibi yandı, ülkelerin prensesi, Tanrı'nın kenti haraç ödemek zorunda kaldı. Buna ruhlar erimez mi, kalpler üzülmüş mü? Kardeşlerim, kim bunları kuru gözlerle duyabilir? Babasının evi caniler yatağı olmasın diye, alıcılar ve satıcıları coşkuyla dışarı attığı Mesih'in mabedi, şimdi şeytanın koltuğu haline geldi. Kutsal Makabelerin gayretli yapımcısı büyük rahip Mattatias'ın bizzat tanık olup söylediği gibi 'Onun tapınağı saygınlığını yitirmiş bir adama benzedi, Onun yüceliğini oluşturan tasları ganimet olarak alıp götürdüler.' Diğerlerine hakiki imanın yasalarını vermiş olan kralların kralının şehri batıl inançlara itaat etmek zorundadır. Mesih'in uyuma mekânı olan Kutsal Diriliş Kilisesi, kıyamette hiçbir yer alamayacak olan, bilâkis ebedî cehenneme anız gibi yanmak için hizmet edenlerin hâkimiyeti altındadır ve onların müstehtenliğiyle kirlenmektedir. İlâhî sırlarla onurlandırılan, Mesih sağ oldukça ve göğe yükseltildiğinde onun işaretlerine ve mucizelerine tanık olan saygı değer yerler, koyun ağıllarına ve ahırlara dönüştürüldü. Mesih'in mübarek kıldığı değerli halk utanç verici dayatmaların yükü altında yorgun bir sesle içini çekiyor, Ana Kilise'nin pahalı rehine kâfirlerin pisliklerine itaatkâr olmaya ve yaşayan Tanrı'nın adını inkâr etmeye veya sövmeye zorlanıyorlar ve kâfirlerin emirlerine direnirlerse sığırlar gibi boğazlanıp, şehit ediliyorlar. Saygısızlık her yerde geçerlidir, herkese aynıdır, kutsal mekânda rahipleri ve Levililer'i katlediyorlar, genç kadınları fuhşa zorluyorlar ve reddedenleri öldürüyorlar. Hatta kadınların olgun yaşları bile bu tür filler karşısında işe yaramıyor." Papanın çağrısının farklı aktarımları için bkz. (Willermus Tyrennis'in Haçlı Kroniği (Başlangıçtan Kudüs'ün Zaptına Kadar), 2016, s. 50-52; Fulcherius Carnotensis, 2009, s. 47 vd.; Malcolm Barber, 2021, s. 29; Sweetenham, 2005, s. 81).

7 "Bir rivayete göre ise Şif Mısır Fâtımileri Selçuklu devletinin gücünü kuvvetini, Gazze'ye kadar Suriye şehirlerini ele geçirip yerleştiklerini ve Mısır ile aralarında onlara mâni olacak başka bir vilayet kalmadığını; Atsız'ın da Mısır'a girip orayı muhasara ettiğini görünce korktular ve Franklara haber gönderip onları Suriye'yi ele geçirmek üzere harekete geçmeğe ve böylece Müslümanlarla kendileri arasına girmeğe davet ettiler." Bkz. (İbnü'l-Esir, 1987, s. 228).

8 Bizans İmparatoru I. Aleksios, Selçuklu saldırılarını önleyemez ve başa çıkamaz hâle gelmişti. O, İzmit'e kadar dayanan Türk kuvvetlerinin önlenememesi için çeşitli yöntemler uyguladı. Bunlardan birisi de Sapanca Gölü civarında su hendeği oluşturmaktır. Uzun uğraşlar sonucunda hendek oluşturuldu ve buraya bir de kale yapıldı. Surlarının aşılamayacağı düşüncesiyle Demir adı verilen kale, Selçuklu saldırılarına düşünüldüğü gibi mâni olmaya yetmedi (Anna Komnena, 1996, s. 301-302). Bizans müelliflerine göre, I. Aleksios'un İmparatorluğu dönemi seleflerine nazaran daha iyi bir yönetim sergilemekteydi. Birçok cephede başarılar elde edebilen I. Aleksios'un İmparatorluğu olumlu bir seyir takip etmekteydi (Nikephoros Bryennios, 2008, s. 28).

ise Papalığın, Karolenj Frank İmparatorluğunun parçalanması (843) sonrasında meydana gelen otorite boşluğunu değerlendirme isteğiydi. Hanedanların, kralların, düklerin, piskoposların, hatta şehirlerin arasında yaşanan güç mücadelesinde Papalık makamı Hristiyan dünyasının en büyük hükümdarlık organı olarak kendini kabul ettirmek amacındaydı. Papalığın bu düşüncesi Haçlı Seferleri'nden çok öncesine, St. Augustinus'un (353-430) ortaya koyduğu Teokratik Tarih Anlayışı'na değin uzanmaktadır. Teokratik Tarih Anlayışı'na göre Tanrı ve Şeytan arasında yaşanan kavgayı Tanrı kazanacak, "Tanrı Devleti" kurulacak ve Tanrı'nın dünyadaki temsilciliğini Papalık üstlenecektir (Koca, 2020, s. 17-18).

Papa II. Urbanus, Avrupalı Hristiyanları bu sefere teşvik etmek için çeşitli yöntemler kullanmayı da bildi. Mesela sefere katılacak askerin günahlarının affedileceğini taahhüt ederek cennet sözü veriyordu (Bachrach ve Bachrach, 2005, s. 22). Bununla birlikte Papa II. Urbanus, Avrupa'daki toplumsal bozulmayı sefer aracılığıyla düzeltmek ve çevreye zarar veren bireylerin ıslahını sağlamak için doğu topraklarına gönderilmesini uygun görüyordu. Seferin başarılı olması hâlinde de Kilise'nin gücünün eski günlerine ulaşacağını düşünüyordu (Sarıcı, 2022, s. 123 vd.). Bizans İmparatorluğu ile Papalık arasındaki siyasi güç mücadelesi, din temelli idi. 1054 yılında Latin (Katolik) ve Grek (Ortodoks) Kiliseleri arasındaki ayrışma, birbirlerinin inançlarının ve tutumlarının tam aksine düşünce geliştirme sürecine evrilmişti. Latin (Katolik) Kilisesi'nin lideri olarak konumlanan Papa, Grek (Ortodoks) Kilisesi'nin düşmüş olduğu zor durumu kullanarak menfaat elde etmek ve Latin (Katolik) Kilisesi'nin üstünlüğünü ispat etmek gayesindeydi. Bu sebeple de Bizans İmparatorluğuna menfaatine uygun olmadığı takdirde destek göndermemektedir. Halbuki Bizans, geçmişte olduğu gibi yalnızca paralı asker talep etmekteydi (Koca, 2020, s. 20).

Papa II. Urbanus öncülüğünde, 18-28 Kasım 1095 yılında gerçekleştirilen Clermont Konsili'nde alınan sefer kararından Avrupalı soyluların birçoğu haberdar değildi.⁹ Konsil'de, Papa'nın daveti üzerine katılan piskopos ve kardinallerden meydana gelen üç yüz on din adamı bulunmaktaydı (Fulcherius Carnotensis, 2009, s. 46; Sweetenham, 2005, s. 79). Papa, dönem kaynaklarında birkaç farklı varyantı olan ve orta sınıf olarak tabir edilen kitleye yaptığı konuşmasından büyük bir karşılık almıştı. Sefere katılacakların ödüllendirilmeleri ile birlikte, sefere katılmayanların aforoz edilecekleri tehdidi de bulunmaktaydı. Siyasi ve ekonomik mevcudiyetten bunalan Avrupalılar, Papa II. Urbanus'un da beklemediği şekilde sefer kararına karşı kararlı bir tutum takındılar ve Papa II. Urbanus'un konuşmasını "Deus le volt!" (Tanrı böyle istiyor!) haykırırları ile kestiler. Papa, alınan bu kararın Avrupalı soylular tarafından desteklenmesi ve din adamları tarafından halka duyurulmasını istedi. Bu kişilerin en önemlilerinden biri de keşiş Pierre l'Ermite (Münzevi Pierre) idi. O, küçük ve kısa bacaklı, esmer tenli, yüzü, üzerine bindiği eşeğin yüzünü anımsatan çirkin bir görüntüye sahipti. Yalnızca balık ve şarap tüketiyor, pis görüntüsünün aksine hatiplik sanatındaki başarısından kaynaklı olarak halkın üzerinde derin bir tesir gücü barındırıyordu (Guibertus Novigenti, 1997, s. 31; Sweetenham, 2005, s. 81; Bachrach ve Bachrach, 2005, s. 103; Runciman, 2008, s. 83-89, Ömür, 2024, s. 90).

Pierre l'Ermite'nin Amiens şehrinde dünyaya geldiğini ve yalnız başına keşiş hayatı yaşadığını bilmekteyiz (Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 109). O, keşişlere özgü uzun elbisesi ve başına taktığı kukuletası ile enteresan bir görüntüye sahiptir. Bazı kaynaklar onu yarı ilahi bir insan olarak tasvir ederler ve kutsal olarak adlandırır (Albert of Aachen, 2007, s. 3; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 109; Özer, 2020, s. 495). Bununla beraber o, devrin rahiplerinden ve başrahiplerinden daha üstün olarak görülür (Sweetenham, 2005, s. 83).¹⁰ Pierre l'Ermite'ye duyulan saygı ve onun insanların üzerinde bıraktığı derin tesir gücü dönem kaynaklarında şaşırtıcı biçimde yansıtılır. Dönem müellifleri onu, sapkınlık ve günahkarlık yolunda hareket eden insanları dine döndüren, üzerine bindiği eşeği ve çıplak ayakları ile Avrupa'nın birçok şehrinde tanınan olağanüstü marifetlere sahip bir keşiş olarak tanıtır. Halk üzerindeki otoritesinin ise şimdiye kadar kimsede görülmediğini vurgularlar (Guibertus Novigenti, 1997, s. 31).

Dönemin diğer kaynakları ise genel itibarıyla Pierre l'Ermite'yi küçümser bir tutum izlemektedirler. Fakat onunla alakalı efsanevi ve abartılı anlatılar da bulunmaktadır. Mesela bazı dönem kaynaklarında, Pierre l'Ermite'nin Haçlı Seferleri'nin başlamasında açık dahil olduğu ifade edilir. Müellife göre Pierre l'Ermite, Haçlı Seferleri'nden birkaç yıl önce hac vazifesini ifa etmek için kutsal topraklara gider. Orada yaşayan Hristiyanların soyulduğuna ve şiddete

9 Pierre l'Ermite sonrasında Haçlı Seferleri'ne katılan Avrupalı soyluların "kutsal amaca" hizmet etmekten çok Bizans'a ait bölgelerin ele geçirilme arzusu bulunmaktaydı. (Anna Komnena, 1996, s. 314). Bu dönemde Köln ve Roma gibi şehirlerin nüfusu on ila otuz bir kişiden oluşmaktaydı. Bunun yanında İstanbul'da iki yüz elli bin civarında insan yaşamaktaydı. Bu durum dahi gelişmişlik seviyesinin ne derecede olduğunu gösterebilmektedir (Işın Demirkent, 2013, s. 15).

10 Aynı müellif, onu övmekle fakat şarap tükettiğinden dolayı da eleştirmektedir (Sweetenham, 2005, s. 83).

uğradığına, kiliselerin ise ahır olarak kullanıldığına şahit olur. Bu sebeple de onları kurtarmak için mücadeleye başlar. Bu anlatı, onun rüyasına “Hz. İsa’nın girerek Hristiyanları kurtarmasını istediği” tezi ile güçlendirilir. Bu olay sonrasında Pierre l'Ermite Kudüs Patriği'nden bir mektup alarak Papa'ya götürür ve Clermont Konsili'nin toplanmasından başlayarak tüm Haçlı Seferleri'nin ana karakteri olur. Pek tabii bu bilgiler oldukça problemlidir (Albert of Aachen, 2007, s. 5; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 109-110; Guibertus Novigenti, 1997, s. 31; Sweetenham, 2005, s. 81; Grocock ve Siberry, 1997, s. 5-6; Arslan ve Genç, 2017, s. 232). Kudüs'te yaşayan Hristiyanların eziyet çekmesi durumu diğer Haçlı kaynaklarında da ifade edilir. Haçlı müellifleri, Hristiyanlık için kutsal olan bu şehrin “haydutların sığınağı ve barınağı” hâline gelmesinden oldukça rahatsızdırlar (Grocock ve Siberry, 1997, s. 9)

Papa'nın konuşması esnasında Clermont Konsili'nde hazır bulunmayan Pierre l'Ermite, onun fikirlerini ve isteklerini takip ederek önce Kuzeydoğu Fransa'ya gitti. Oradan da Champagne ve Lorraine'e geçti. Son durağı olan Köln'de Paskalya Bayramı'nı kutladı ve halka konuşmalar yapmaya devam etti. Onun en büyük destekçileri Fransız Gautier-sans-Avoir (Meteliksiz Gautier), Alman Gottschalk ve Emicho idi (Demirkent, 2013, s. 11-12; Arslan ve Genç, 2017, s. 232-233). O, hitabeti sayesinde kısa sürede Köln civarından on beş bin kişiyi etkilemeyi başarmış ve kendi destekçisi hâline getirmişti (Runciman, 2008, s. 83-89). Fakat Pierre l'Ermite'nin destekçilerinin büyük kısmı savaş sanatına aşina insanlar değillerdi. Onlar, silah kullanmayı bilmeyen köylülerden ve düşkünlerden meydana gelmekteydiler (Malcolm Barber, 2021, s. 31). Pierre l'Ermite'nin liderliğinde toplanan bu kuvvetler değişik milletlere mensuplardı. Onlar, ağırlıklı olarak Fransız, Alman ve İtalyanlardan oluşmaktaydılar (Gölgesiz Karaca, 2020, s. 10). Papa'nın talebi gereğince toplanan Haçlı kuvvetleri “İslâm dünyasının yayılmasına karşı Batı Hristiyan dünyasının gecikmiş bir cevabı” olarak nitelendirilir (Koca, 2020, s. 21). Bu söylem de “kutsal toprakları kurtarmak” hedefiyle halka aşılarmıştır (Altan, 2005, s. 298).

3. Drakon (Kırkgeçit) Savaşı

Papa II. Urbanus'un planlamasına göre Avrupa'da meydana getirilen tüm Haçlı kuvvetleri, 15 Ağustos 1096 tarihinde doğuya hareket edeceklerdi. Bu plan, Bizans İmparatoru I. Aleksios'a da bildirilmiş ve Haçlı ordusunun geleceği tarihe kadar hazırlık yapılması istenmişti (Ananun Yegesatsi Jamanakagrutyun, 1982, s. 36). Bizans İmparatoru plana uyarak Haçlı ordusunun geliş güzergahına yiyecek depolanmasını ve Haçlı ordularına refakat edilmesi için muhafız kuvvetleri oluşturulmasını emretti. Haçlı kuvvetlerinin güzergahı olarak kullanılacak Balkan Yarımadası'nda iki ana yol bulunmaktaydı. Bunlar Belgrad'dan güneydoğu istikametinde Niş, Sofya, Filibe ve Edirne üzerinden geçen kuzey yolu ve Draç'tan başlayıp Okhrida ve Edessa üzerinden Selanik'e, oradan Silivri yolu ile İstanbul'a ulaşılan Egnatia Yolu (*Via Egnatia*) idi. Kuzey yolu uzun süredir tercih edilmiyor, diğer yol kullanılıyordu. Bu sebeple I. Aleksios da bu güzergahın kullanılacağını düşünerek hazırlıklarını ona göre planladı. Draç Valisi olan yeğeni Ioannes Komnenos'a da talimat vererek hazırlıklarını yapmasını ve gelen Haçlı kuvvetlerine refakat etmesini istedi. Haçlı ordusunun gelişine henüz yeterli süre bulunması nedeniyle acele etmeyen I. Aleksios, kararlaştırılan tarih gereğince hareket ediyordu (Runciman, 2008, s. 92).

Pierre l'Ermite'nin etrafında toplanan kuvvetler sabırsızlanarak tayin edilen plan çerçevesinde hareket etmediler ve yola koyuldular. Onların bu tutumu devrin Haçlı müelliflerince ağır şekilde eleştirilir ve “aptallık” olarak ifade edilir. (Grocock ve Siberry, 1997, s. 25). İlk haçlı kuvvetleri, Fransız Gautier-sans-Avoir (Meteliksiz Gautier) idaresinde önce Macaristan'a, oradan da Belgrad'a ulaştılar. Macar Kralı Koloman (Mac. Kálmán), Haçlı birliklerinin tüm ihtiyaçlarını karşıladı ve sorunsuz şekilde Belgrad'a geçmelerini sağladı (Guibertus Novigenti, 1997, s. 31; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 111; Albert of Aachen, 2007, s. 9). Gautier-sans-Avoir öncülüğünde hareket eden Haçlılar, gözlerinin gördüğü her şeyi almaya haklarının olduğunu, kendilerinden bir şeyin esirgenmemesi gerektiğini ve istediklerinin verilmemesi hâlinde silah zoruyla alabileceklerini düşünmekteydiler (Grocock ve Siberry, 1997, s. 25). Bu düşüncelerini Belgrad'da ortaya koydular ve taşkınlığa başladılar. Bu sebeple ilk Haçlı grubu, Belgrad'da Bizans'ın saldırısına maruz kalarak pek çok kayıp verdiler. Geride kalan kuvvetler de aynı muameleyi Semlin'de gördüler ve cezalandırılıp öncü kuvvetlerin olduğu Belgrad'a çıplak vaziyette gönderildiler. Bizans, yaşanan bu hadiseler ve plana sadık kalınmaması nedeniyle asayiş problemleri yaşadı. Verilen talimatla öncü Haçlı birliği, Peçeneklerin korumasında Temmuz 1096'da İstanbul'a getirildi. Pierre l'Ermite, bu kuvvetlerin arkasında geliyordu. O, destekçileri ile birlikte 20 Mayıs 1096'da Köln'den hareket etti ve 20 Haziran'da Semlin'e ulaştı. Semlin'de iki taraf arasındaki gerginlik çatışmaya dönüştü ve Pierre l'Ermite liderliğindeki kuvvetler şehri kuşattılar. Pierre l'Ermite başlangıçta

iyi bir şekilde karşılanmış olmasına rağmen, Fransız Gautier-sans-Avoir'nın himayesinde kendinden önce bölgeye gelen Haçlı kuvvetlerinin başına gelenleri iştmişti. Pierre iştiklerine başlangıçta inanmasa da Gautier-sans-Avoir himayesindeki on altı Haçlı'nın eşyalarının şehir surlarında sergilendiğini gördü. Kendilerine oyun oynandığını düşünen Haçlılar, saldırıya geçtiler. Haçlı ordusunun içerisinde okçuların sayısı oldukça fazlaydı. Macar kuvvetleri surun sağladığı avantajı kullanarak Haçlılara zayıat verilmeyi başardılar fakat sonrasında Haçlılar merdiven ile surlardan içeri girdiler. Burada dört bin Macar hayatını kaybetti. Bir süre burada dinlenen Pierre ve kuvvetleri, bol miktarda erzak ve binek hayvan ele geçirdiler. 26 Haziran'da Belgrad'a geçtiler ve şehri yağmaladılar. Belgrad Valisi Niketas, Haçlılarla çarpışmak niyetinde olmadığından şehir halkı ile birlikte Niş'e çekildi. Haçlılar, Belgrad'dan sonra 3 Temmuz'da Niş'e geçtiler ve aynı yağma faaliyetlerini sürdürmek istediler fakat Niketas'ın saldırısı neticesinde pek çok kayıp verdiler. Halbuki Niketas çarpışmaya girmek değil, yardım etmek niyetindeydi. Haçlıların Niş halkına eziyet etmesi ve yağma faaliyetlerinde bulunmaları Niketas'ı saldırı düzenlemeye mecbur bıraktı. Niş'te kuvvetli bir pozisyonda olan Niketas, Haçlılara büyük bir darbe vurdu. Ayrıca Pierre l'Ermite'nin kuvvetlerini tahkim etmek için yanında bulundurduğu hazineyi de ele geçirdi. Çarpışma sonrası yedi bin kişi kalan Pierre'nin kuvvetleri 12 Temmuz'da Sofya'ya, oradan Filibe'ye ve nihayet 1 Ağustos 1096'da İstanbul'a ulaştılar (Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 51-52; Albert of Aachen, 2007, s. 11-15; Grocock ve Siberry, 1997, s. 27; Guibertus Novigenti, 1997, s. 31; Runciman, 2008, s. 96).¹¹ Hristiyan inancına mensup iki toplum arasında meydana gelen bu hadiseler, Haçlı Seferleri'nin başlangıcında inanç bakımından sarsıntılara sebebiyet verdi. Öyle ki Macar topraklarına giren Haçlılar birçok yeri yakıp yıktılar, kadınlara tecavüz ettiler ve hırsızlık yaptılar (Guibertus Novigenti, 1997, s. 31).

Dönem müelliflerinin tarifine göre, İstanbul'a ulaşan Haçlılar kum taneleri ve yıldızlar kadar çoklardı, tüm yolları doldurmuşlardı. Silahsız oldukları ifade edilen Haçlılar, omuzlarında haç ve palmye dalları taşıyorlar, kadın ve çocuklardan meydana geliyorlardı (Anna Komnena, 1996, s. 304). Bazıları ise ipekten ve altın kumaşlardan imal edilmiş pelerin giyiyorlardı (Fulcherius Carnotensis, 2009, s. 53) Pierre l'Ermite, Bizans İmparatoru I. Aleksios tarafından sarayda ağırlandı. Pierre, görüşme esnasında Hristiyanlığa hizmeti, yolda başından geçen hadiseler, sonradan onlara katılacak olan kontlar ve dükler hakkında İmparator'a bilgi verdi. I. Aleksios, bu konuşma sonrasında Bizans İmparatorluğunun görkemini kanıtlamak amacıyla Pierre l'Ermite'ye pek çok hediye ve para vermeyi ihmal etmedi. İmparator'un bu yardımsever tutumu Pierre'nin İstanbul'a ulaşana değin birçok kayıp yaşamasından ve I. Aleksios'tan maddi yardım talep etmesinden kaynaklıydı. Pierre, saygısı ve hitabeti ile I. Aleksios'u kendine celbetmeyi başarabildi ve dağılan kuvvetlerini maddi yardımlarla az da olsa toparlayabildi (Albert of Aachen, 2007, s. 31; Küçüksipahioğlu, 2013, s. 46).

Bizans İmparatoru, kuvvetli ve dinamik bir ordu beklerken büyük hayal kırıklığına uğradı. Pierre l'Ermite'nin kontrolünde olan bu grup, köylülerden ve askeri eğitimi olmayan kişilerden meydana gelmekteydi. Bizans İmparatoru başlangıçta onları İstanbul'da tutmak ve gelecek kuvvetlerle birleşmeleri sonrasında Anadolu'ya geçirmek niyetindeydi. O, İstanbul'a gelene değin Haçlıların yaptığı tüm taşkınlıkları bir kenara bırakarak onları affetmişti. Düzensiz ve tecrübesiz bu birlikler, İstanbul'a gelişlerine değin duydukları yağma ve tahribat arzularını İstanbul'da da devam ettirdiler. Birçok hanenin soyulması, halkın mallarına el konulması ve halka eziyet edilmesi faaliyetine giriştiler (Anna Komnena, 1996, s. 306; Demirkent, 2013, s. 15-16; Polat, 2008, s. 9). Hatta kiliselerin çatılarında bulunan kurşunları dahi sökerek sattılar (Guibertus Novigenti, 1997, s. 32; Sweetenham, 2005, s. 84; Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 52). Batılı tarihçilere göre onlar "akıldan ve insanlıktan mahrum vahşi hayvanlar" gibiydiler (Koca, 2020, s. 21). Her şeyi ücretsiz ve zorla ele geçirmek hevesinde olduklarından hanelerin kapısını kırarak içeri giriyorlar, yağma ediyorlardı (Grocock ve Siberry, 1997, s. 25).

Bu duruma karşı Pierre l'Ermite de çaresizdi ve kendine bağlı grupları kontrol etmekte güçlük çekmekteydi. Onların bu tavrı, İstanbul halkının Ortodoks Kilisesi'ne bağlı olması ve Katolik Kilisesi'ne bağlı Haçlı kuvvetleri tarafından Hristiyan olarak kabul edilmemelerinden de kaynaklanıyordu. Bizans İmparatoru I. Aleksios, bu duruma karşı bir tedbir olarak tüm Haçlı birliklerini İstanbul'dan çıkararak günümüzde Yalova'da yer alan Kibatos'a (*Civetot*) yerleştirdi (Grocock ve Siberry, 1997, s. 31; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 112; Anna Komnena, 1996, s. 306; Albert of Aachen, 2007, s. 31; Demirkent, 2013, s. 15-16).¹² Kibatos'ta Haçlıların rahat şekilde barınabilmeleri ve hayatlarını

11 Anna Komnena, abartılı bir ifade ile Pierre l'Ermite'nin tüm kuvvetlerinin seksen ila yüz bin arasında olduğunu ifade eder. Bkz. (Anna Komnena, 1996, s. 306). Pierre l'Ermite'nin kuvvetleri ile Macarlar arasındaki gerginliğin sebebi, öncü birliğin başında bulunan Gautier Sans Avoir (Meteliksiz Gautier) ile Macarların arasında meydana gelen çarpışma ve çarpışmadaki askerlerin silahları ile kıyafetlerinin şehir surlarında sergilenmesidir (Arslan ve Genç, 2017, s. 233). Çatışmanın yaşandığı kalenin adı, dönem müellifi tarafından Zemun olarak verilmektedir (Albert of Aachen, 2007, s. 17).

12 Bu dönemde geniş bir tesiri olan çekirge istilası baş göstermişti. Kalabalık ve beklenmedik şekilde gelen haçlıların erzak sıkıntısı çekmesi nedeniyle yağma

idame ettirebilmeleri için bol miktarda tahıl, et ve şarap bulunmaktaydı (Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 53; Albert of Aachen, 2007, s. 31).¹³ Daha önceki faaliyetleri sebebiyle güven vermeyen Haçlılar, gizlice Bizans İmparatoru'nun göz hapsinde tutuluyorlardı. Bu yolla, yağma ve taşkınlık yapmalarının önüne geçilmesi hedefleniyordu (Anna Komnena, 1996, s. 305).

Dönem müellifleri, Bizans İmparatoru'nun bu tutumunu oldukça sert şekilde eleştirerek Pierre l'Ermite'nin kuvvetlerinin mağlup olmasının ve canlarını kaybetmelerinin sorumlusu olarak I. Aleksios'u işaret ederler (Raimundus Aguilers, 2019, s. 61-62). Halbuki Bizans İmparatoru I. Aleksios, Haçlıların rahat şartlarda yaşayabilmeleri için tüm hazırlıkları yapmış, ana Haçlı ordusunun gelişine değin onları misafir edeceğini taahhüt etmişti. "Büyük Haçlı ordusu gelmeden boğazı geçmeyin çünkü siz Türklerle savaşabilecek kadar yeterli sayıda değilsiniz," diyerek onları uyarılmış ve beklemelerini istemişti. Haçlı kuvvetlerinin taşkınlıklarına devam etmesi, şehirde önü alınamaz asayiş problemlerini meydana getirmesi ile, mecburen, bunların Anadolu'ya gitmeleri daha uygun görüldü (Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 52; Sweetenham, 2005, s. 85). Haçlı kuvvetleri arasındaki anlaşmazlık, Anadolu topraklarında ayyuka çıktı. İki ay boyunca Kibatos'ta (*Civetot*) korunaklı ve bol miktarda erzakla hayatlarını idame ettiren Haçlılar, Avrupa'da yaşadıkları olumsuzlukları çok çabuk atlattılar. Bağımsız ve kontrol edilemez olmalarının da verdiği tesirle çevre bölgelerde yağma faaliyetine girişmek istediler (Albert of Aachen, 2007, s. 33; Sweetenham, 2005, s. 85). Başlangıçta Pierre l'Ermite'ye bağlı bulunan İtalyanlar ve Almanlar, Rainaldus'un komutasına girmeyi tercih ettiler. Bu, henüz bir çarpışmaya dahi girmemiş Haçlı kuvvetleri arasında ilk ayrışma idi. Pierre l'Ermite'nin destekçisi olarak yalnızca Fransızlar kalmıştı (Guibertus Novigenti, 1997, s. 32; Sweetenham, 2005, s. 85; Runciman, 2008, s. 100).

Pierre l'Ermite'nin başında bulunduğu kontrolsüz ve yağmacı Fransız grubu, Bizans İmparatoru I. Aleksios da engelleyemedi. Onlar, devrin zengin ve korunaklı şehri İznik'e bin kişilik bir kuvvetle yöneldiler (Demirkent, 2013, s. 16). Pierre l'Ermite, Fransız Haçlı grubunun saldırgan ve itaatsiz tavrından rahatsızlık duymaktaydı fakat onlara sözünü dinletemiyor, kendini lider olarak kabul ettiremiyordu (Albert of Aachen, 2007, s. 33). Haçlılar, İznik'te birçok tahribat ve yağma harekâtına katıldılar. İznik halkı surlardan çıkarak karşılık vermek isteseler de başarılı olamadılar. Yağma malları ile Kibatos'a (*Civetot*) dönen Fransızlar, bu sefer de kendi aralarında münakaşaya başladılar. İznik'e gelmemiş olan Alman Haçlı grupları da yağma mallarından pay almak istediler ve Haçlı grupları arasında mal paylaşımı sebebiyle anlaşmazlıklar meydana geldi (Anna Komnena, 1996, s. 306). Pierre l'Ermite, yağma mallarının yeterli olduğunu ve kale içinde kalmaları gerektiğini söylese de Haçlılar bağımsız şekilde hareket etmeye devam ettiler. Birbirleri ile yarışır şekilde açık arazilere zarar veriyor ve buldukları her şeyi yağma ediyorlardı (Albert of Aachen, 2007, s. 33).

İznik'ten yağma ile dönen topluluğu gören Almanlar ve İtalyanlar, Rainaldus'un öncülüğünde altı bin kişi toplanarak Kserigordon adındaki kaleyi ele geçirdiler. Burayı, İznik çevresinde yapacakları yağma hareketlerinde üs olarak kullanmak niyetindeydiler (Albert of Aachen, 2007, s. 33; Guibertus Novigenti, 1997, s. 32; Demirkent, 2013, s. 16).¹⁴ Bu grubun içerisinde Almanlar daha ağırlıklı sayıda idiler (Runciman, 2008, s. 101). İznik'e yönelik saldırılar sonrasında Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıç Arslan, işin halli için İlhan isimli kişiyi görevlendirdi (Anna Komnena, 1996, s. 306).¹⁵ Haçlı kuvvetlerinin Anadolu'ya geleceğini önceden haber alan I. Kılıç Arslan, kuvvetli bir ordu teşkil etmişti. Bu kuvvetler devrin en kavi askerlerinden müteşekkildi (Willermus Tyrennis'in Haçlı Kroniği, 2016, s. 67; Ananun Yegesatsi Jamanakagrutyun, 1982, s. 36).¹⁶ On beş bin kişi olan Selçuklu askerleri, uzak savaş sanatının

harekâtında bulunmuş olmaları muhtemel bir durumdur. Bkz. (Anna Komnena, 1996, s. 304).

13 Kibatos, Helenopolis adıyla da anılmaktadır. Bölge Bizans İmparatoru I. Aleksios tarafından imar edilmiş, zamanla önemini kaybederek harabe haline gelmiştir. Bu sebeple de oraya sefalet kenti anlamına gelen "eleeninpolis" denmiştir. (Seçkin, 2018, s. 537).

14 Rainaldus ile Pierre l'Ermite'nin arasında anlaşmazlık bulunuyordu. Bu sebeple haçlı kuvvetleri, Anadolu'ya geldiklerinde iki parçaya ayrılmış vaziyettedir. (Göksu, 2009, s. 366). Dönem müellifi, Selçuklu saldırıları sonucunda zor durumda kalan ve canını kurtarmak arzusunda olan Rainaldus'un Selçuklularla iş birliği durumundan bahseder. Bkz. (Guibertus Novigenti, 1997, s. 32). Bu durum diğer müellifler tarafından da zikredilerek ondan "kadını ve ılık" olarak bahsedilir, Hristiyanlığa ihanet ettiğini vurgulanır (Sweetenham, 2005, s. 86).

15 Bazı uzmanlara göre, kaynaklarda ifade edilen İlhan ismi aslında Selçuklu ailesine mensup bulunan Kulan Arslan'dır. O, Bizans tarih yazıcılığında İlhan olarak kaydedilmiştir. Bkz. (Koca, 2019, s. 101). Dönem müellifleri tarafından bu saldırı hareketlerini bizzat Selçuklu Sultanı yönetmiştir. Lakin müellifler onu I. Kılıç Arslan olarak değil Süleyman olarak zikrederler (Albert of Aachen, 2007, s. 37; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 113) Benzer bir haçlı kaynağında da kardeş veya kuzen olarak görülen Sultan ve Süleyman isimleri ayrı ayrı kişiler olarak verilir. Haçlı kaynakları genel olarak isim konusunda hataya düşmektedirler (Grocock ve Siberry, 1997, s. 39). Dönem müelliflerinin abartıları ile birlikte Selçuklu kuvvetlerinin yüz ila yüz elli bin kişiden müteşekkil olduğu zikredilir (Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 113-114).

16 Diğer kaynaklarda karşımıza çıkmayan bir bilgi, orta çağ devrinin önemli müelliflerinden Azimi'nin eserinde geçmektedir. Müellife göre Bizans İmparatoru I. Aleksios, haçlıların geldiğini mektup yazarak Müslümanlara bildirmiştir. Burada kastedilen Müslümanlar kimlerden meydana geldiğini bilememekteyiz. Mezkûr bilgiye diğer kaynaklarda ulaşamamamız nedeniyle ihtiyatlı yaklaşmamızda fayda bulunmaktadır. Bkz. (Azîmî, 2006, s. 35). Aynı bilgi, anonim gayrimüslim kaynağında da ifade edilmektedir (Ananun Yegesatsi Jamanakagrutyun, 1982, s. 36).

icrasında kullandıkları ok atmada çok maharetliydi. Müellifin aktarımına göre boynuz ve kemikten imal edilmiş yaylar da kullanıyorlardı (Albert of Aachen, 2007, s. 35; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 115)

Birlik ve düzen durumlarından azade olan Haçlı kuvvetleri ise yağma faaliyetlerini hedefliyorlar, henüz ciddi bir çarpışma olmamasına rağmen birbirlerine eziyet ediyorlardı. İlhan, birçok bölgeye dağılmış ve yağma faaliyetinde bulunan Haçlıları çeşitli mevkilerde püskürtmeyi başardı. Haçlılara destek olan ve düzensiz saldırıların müsebbibi bulunan Normanlar, bunların içerisinde en kolay alt edilenler oldular (Anna Komnena, 1996, s. 306). Hristiyan din adamlarının Haçlıları desteklemek ve teşvik etmek amacıyla söyledikleri, “*Daima inancınızda güçlü olun ve size eziyet edenlerden korkmayın zira İsa şöyle der: Beni öldüren ama canı öldüremeyenlerden korkmayın*” sözleri de tesirli olmadı (Peter Tudebodus, 2019, s. 63). Haçlılar, topyekûn hareket etmiyorlar ve tek ağızdan yönetilmiyorlardı. Bu durum onların profesyonel asker olmamalarından da kaynaklıydı (Willermus Tyrennis’in Haçlı Kroniği, 2016, s. 67).

İlhan, Kserigordon Kalesi’ni ele geçiren birliklerin oradan çıkarılmasının önemli olduğunu biliyordu. İlk olarak bir tepe üzerinde bulunan kaleyi muhasara etti. Kale her ne kadar korunaklı ise de su kaynağından yoksundu. İhtiyaç duyulan su, bir kuyu vasıtası ile kale içine ulaştırılıyordu. İlhan, su kaynağını keserek kalenin teslim edilmesini istedi. Sekiz gün boyunca direnen Haçlılar, kaleyi teslim etme kararı aldılar. Selçuklular, kaleyi teslim öncesinde içeride bulunanlarla ya Müslümanlığı tercih etmeleri ya da hayatlarını kaybedecekleri minvalli pazarlık yaptılar. Kalede bulunanların birçoğu dininden dönmeyi tercih etti (6 Ekim 1096) (Demirkent, 2013, s. 16). Dönem kaynaklarının abartıları ile birlikte kale kuşatması esnasında Haçlılar susuzluk sebebiyle oldukça zor bir durumla karşı karşıya kalmışlardır. Onlar nemli toprağın içine yatarak, birbirlerinin idrarını, lağım sularını ve hayvanlarının kanını içerek susuzluklarını gidermeye çalışmışlardır (Guibertus Novigenti, 1997, s. 32; Sweetenham, 2005, s. 85; Küçüksipahioğlu, 2013, s. 48).

Başarılı bir savaş stratejisi takip eden İlhan, Keşiş Pierre l’Ermite’nin tüm kuvvetlerinin bulunduğu mevkiye iki kişi göndererek Rainaldus’a bağlı bulunan Haçlıların İznik’i ele geçirdiği ve ganimeti aralarında paylaştıkları haberini yaydı. Bu düzensiz ve mala tamah eden birlikler, İznik’e yöneldiler. Tüm Haçlı kuvvetlerinin İznik’e yönelmesi İlhan için bulunmaz bir fırsat oldu (Anna Komnena, 1996, s. 307-308). Dönem müellifinin nakline göre, bu esnada Pierre l’Ermite Bizans İmparatoru’nun yanında bulunuyordu. O, Haçlı kuvvetlerinin ihtiyaç maddelerini ve uygulanacak stratejiyi konuşmak üzere İstanbul’a gitmişti. Onun gidişinin ardından lidersiz kalan Haçlılar, yaşanan hadiselerle karşı nasıl tepki vereceklerini bilememektedirler. Gautier-sans-Avoir (Meteliksiz Gautier), Pierre l’Ermite’nin dönüşünün beklenmesi gerektiğini söylese de Haçlı kuvvetlerini ancak sekiz gün yerinde tutmayı başarabildi. Pierre l’Ermite’nin dönmeyeceğini düşünen kuvvetler harekete geçtiler (Albert of Aachen, 2007, s. 37).¹⁷

Bazı Haçlı askerleri Pierre l’Ermite’nin gelişinin beklenmesi gerektiğini ifade ettiler fakat korkaklıkla suçlandılar. Haçlı kuvvetleri arasındaki bu anlaşmazlık ve birbirini suçlayıcı ifadeler birlik ruhunun gitgide bozulmasına sebebiyet verdi. Onlar, sabah gün doğumu ile birlikte savaş borazanlarının çalınması akabinde harekete geçtiler. Kibatos’tan çıktılar ve günümüzdeki Altınova, Soğuksu, Yalakdere üzerinden Boyalıca güzergahını izlediler (Albert of Aachen, 2007, s. 39; Demirkent, 2013, s. 17). Dönem kaynaklarına göre burada bulunan Haçlı birliklerinin sayısı, geride bırakılan kadın ve çocuklar hariç olmak üzere, yirmi beş bin piyade ve beş yüz tam teçhizatlı süvari idi. Tüm bu kuvvetler henüz üç mil kadar ilerlemişlerdi ki İlhan’ın pususuna düşürüldüler. Selçuklu kuvvetleri, açık arazide savaşmanın kendilerine avantaj sağlayacağını biliyorlardı. Bu sebeple ormanlık ve dağlık araziden açık araziye çekilmişlerdi. Haçlılar ise düzensiz bir şekilde ormanlık ve dağlık araziden savaş naraları atarak gürültülü bir şekilde ilerlemekteydiler. Selçuklu kuvvetlerinin düzlük arazide olduğunu fark etmeleri sonrasında saldırı pozisyonuna geçtiler. Selçuklular kuvvetlerin birbirinden ayrılmasını sağlamak için Haçlıların ana merkezini ok yağmuruna tuttular ve sonrasında atlarının dizginlerini çözerek saldırıya geçtiler. Haçlıların büyük bölümü Drakon (Kırkgeçit) Vadisi’nde korkutucu savaş naraları atan Selçuklu askerleri tarafından imha edildiler (Willermus Tyrennis’in Haçlı Kroniği, 2016, s. 68; Albert of Aachen, 2007, s. 39-41).¹⁸ Çok az sayıda insan dağlara ve ormanlara sığınarak

17 Dönemin diğer müellifleri, tehlike sebebiyle Pierre l’Ermite’nin İstanbul’a sığındığını/kaçtığını naklederler (Guibertus Novigenti, 1997, s. 33; Sweetenham, 2005, s. 87; Grocock ve Siberry, 1997, s. 41; Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 123).

18 Haçlı ordusunun sayısı hakkında çeşitli bilgiler verilmektedir. Haçlı tarihi açısından önemli bir kaynağımız savaşta hayatını kaybedenlerin sayısı altmış bin olarak verir. Dönem için abartılı bir rakamdır. (Raimundus Aguilers, 2019, s. 62-63). Drakon Çayı’nın (Kırkgeçit) yeri hakkında bazı görüşler için bkz. (Öğün Bezer, 2014, s. 28).

kendisini gizleyebildi. Bir kısmı ise kendisini denize atarak canını kurtarmaya çalıştı (Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 54; Albert of Aachen, 2007, s. 43).

Dönem müelliflerinde Anna Komnena, çarpışma sonrasındaki manzarayı “*her yanda yatıp duran savaşı cesetleri toplanıp yığıldığında bundan, koskoca bir yığın demeyeceğim, hatta bir yükselti, hatta bir tepe demeyeceğim ama pek geniş alana yayılan yüksek dağ oluştu*” şeklinde nakletmektedir (Anna Komnena, 1996, s. 307).¹⁹ Haçlı kuvvetlerinin büyük kısmı imha edilse de canını kurtarmayı başaranlar vardı. Bizans İmparatoru I. Aleksios, Haçlı birliklerinin kaybını öğrenmesi sonrasında Konstantinos Euphorbenos Katakalon'u hayatta kalanları İstanbul'a getirmek üzere Anadolu yakasına gönderdi. Bizans İmparatoru, tüm yaşananlara rağmen Haçlıların kurtarılması gerektiğini düşünüyordu. Konstantinos Euphorbenos Katakalon, geriye kalan Haçlıları bularak gemi ile Bizans İmparatoru I. Aleksios'un yanına getirdi. Pierre l'Ermite tüm bu yaşanan hadiselerden kendini sorumlu tutmamakta idi. İlk Haçlı girişimi de böylelikle neticelendi (21 Ekim 1096) (Anna Komnena, 1996, s. 307-308; Albert of Aachen, 2007, s. 43-45).

Bu çarpışma esnasında Pierre l'Ermite'nin Avrupa'dan beri yanında bulunan ve destekçisi olan Gautier-sans-Avoir (Meteliksiz Gautier) da hayatını kaybedenler arasındaydı. Haçlıların en büyük zayıtı, Anadolu'ya gelişleri sonrasında üs olarak kullandıkları Kibatos'ta (*Civetot*) gerçekleşti. Dönem müelliflerinin abartılarıyla birlikte, Pierre l'Ermite'yle Anadolu'ya gelen Haçlılardan çok azı hayatını kurtarabildi (Fulcherius Carnotensis, 2009, s. 57; Sweetenham, 2005, s. 87; Peter Tudebodus, 2019, s. 64; Willermus Tyrennis'in Haçlı Kroniği, 2016, s. 68-69; Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 54).²⁰ Hiçbir çarpışmaya katılamayan üç bin kadar Haçlı, canlarını korumak arzusuyla Kibatos (*Civetot*) yakınlarında bir kaleye sığınmışlardı. Sığındıkları kalenin girişini taşlarla kapatmışlar, gelebilecek saldırılara karşı direnmeyi tercih etmişlerdi. Selçuklular, giriş imkânı bulamadıkları kalenin çatısının olmamasının avantajını kullanarak sur içini ok yağmuruna tuttular. Haçlılar, korunaklı bir bölgede olmalarına rağmen pek çok kayıp verdiler. Onlar da Pierre l'Ermite'nin Bizans İmparatoru I. Aleksios'tan yardım talebi sonrası kurtarıldılar. Haçlılardan geriye kalan çadırlar, atlar, katırlar vb. tüm eşyalar Selçuklu Türklerinin eline geçti (Willermus Tyrennis'in Haçlı Kroniği, 2016, s. 69; Albert of Aachen, 2007, s. 43-45; Guibertus Novigenti, 1997, s. 33; Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 54; Raimundus Aguilers, 2019, s. 62-63).

Dönem müellifinin nakline göre, Selçukluların Haçlıları mağlup etmesine Bizans İmparatoru I. Aleksios oldukça sevinmiştir. Muhtemelen bu sevinç, onların Bizans İmparatoru'na tabi olmamalarından ve yağma faaliyetlerine girişmelerinden kaynaklanıyordu (Guibertus Novigenti, 1997, s. 33). Daha açık bir ifade ile söylemek gerekirse, Bizans İmparatoru I. Aleksios'un Haçlılara karşı olumsuz tutumu, yukarıda ifade ettiğimiz üç bin kişilik kuvvetin kurtarılması hadisesinde de görülmektedir. İmparator, Haçlılardan geriye kalanların canlarını kurtarmak için yardım göndermesine rağmen, İstanbul sınırları içerisinde silahlı vaziyette dolaşmalarını istememiş ve hepsini tamamen silahsızlandırmıştır (Anonim Haçlı Tarihi, 2019, s. 54). Haçlı devri kaynaklarına göre Selçuklular bu hadiseyi dört bir yana duyurmuşlar hem başarılarını hem de Anadolu'ya gelen Haçlıların savaş sanatından anlamadıklarını ilan ederek onları küçümsemişlerdir (Raimundus Aguilers, 2019, s. 62-63).

Sonuç

Haçlı Seferleri olarak tarih literatürüne giren Avrupa menşeli harekât, başlangıç ve söylem düzeyinde dini temelli bir oluşumdur. Papa II. Urbanus öncülüğünde başlatılan fikir akımının arka planında pek tabii askeri bir stratejinin getireceği siyasi ve maddi menfaatler bulunmaktaydı. Dönemin Avrupa'sı hem ekonomi hem de asayiş bakımından birçok sorunu bünyesinde barındırıyor, halkın yönetime karşı oluşan olumsuz tavrının yeni bir sürece evrilerek atlatılması gerekiyordu. Görüleceği üzere Haçlı Seferleri'ne, dindar gruplardan daha çok suçlu ve hayattan beklentisi bulunmayan bireyler katılmışlardır. Onlar, macera ve para tutkularını dizginlemek istemeleriyle birlikte Papa tarafından vaat edilen cennete de kavuşacaklarını düşünmüşlerdir.

Pierre l'Ermite, Avrupa'nın meşhur dini simalarından olmaması ile birlikte giriştiği ordu devşirme faaliyeti sonrasında kendisinden asırlar sonrasında da bahsedilmesini sağlayan garip bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. O, bindiği eşiği ile Avrupa'nın birçok şehrine gitmiş ve ordu kurmayı hedeflemiştir. Hatiplik sanatındaki kabiliyeti sayesinde

19 Haçlı kaynakları otuz bin Hristiyan'ın başının kesildiğini aktarırlar (Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 119).

20 Raimundus Aguilers isimli müellif, bu çarpışmada hayatını kaybedenlerin sayısını altmış bin olarak verir. (Raimundus Aguilers, 2019, s. 62-63). Diğer bir müellif ise Pierre l'Ermite dışında kurtulanın olmadığını ifade eder (Edgington ve Sweetenham, 2011, s. 102).

de bunda başarılı olmuştur. Daha çok köylülerden ve profesyonel olmayan askerlerden oluşturduğu kuvvetleri uzun bir yolculuk sonrasında İstanbul'a sevk etmiştir. Bu gruplar, sistematik bir yönetim anlayışına uzak olmaları ve yoksullukları nedeniyle gittikleri şehirlerde yağma harekâtında bulunmuşlar ve asayişi temelinden sarsmışlardır. Dönemin Bizans İmparatoru I. Aleksios'un yönetimi altında bulunan İstanbul'da da buna devam etmişler, mecburi şartlar gereğince Anadolu'ya geçirilmişlerdir. I. Aleksios, yaşanan tüm hadiselerle rağmen Haçlılara destek olmuş ve kendilerine inanmasa da başarılı olmalarını temenni etmiştir. Haçlıların bölgeye gelişlerinin ana nedenlerinden biri bulunan ve henüz yeni kurulmuş bulunan Türkiye Selçuklu Devleti'nin yöneticileri, hakimiyetleri altındaki topraklara gelen kuvvetlere karşı başarılı bir refleks geliştirmişlerdir. I. Kılıç Arslan, istihbarat bilgilerince geleceğini bildiği Haçlılara karşı düzenli ve profesyonel bir ordu kurmuş, neredeyse Anadolu topraklarında hiçbir Haçlı'ya yaşam hakkı tanımamıştır. Kuvvetlerinin büyük kısmını çok kısa sürede kaybeden Pierre l'Ermite, destek bulduğu Bizans İmparatorluğuna sığınmış ve müteakip Haçlı Seferleri'ne de iştirak etmiştir.

Daha açık bir ifade ile söylemek gerekirse, Pierre l'Ermite'nin ve Hristiyan dünyasının tamamının bu ortak çabalarına rağmen Türkiye Selçuklu Devleti yöneticileri Anadolu'nun bir Türk yurdu olduğunu ilan etmişler ve topraklarını en azından bu sefer sırasında başarı ile savunmuşlardır. Pek tabii bu durum, kısa süre sonra Anadolu'ya ulaşacak Haçlı ordusunun ana kütlesi ile yeni bir boyuta evrilecektir.

Summary

The study of Crusader history is quite difficult due to the fact that the sources of the period were written in various languages and contain a large corpus. This difficulty has led to the production of fewer research works and the training of fewer experts compared to other fields of historical science. Some of the researches conducted in the last century, which constitute the initial step, are now being elaborated and presented to the scientific community. One of these is Pierre l'Ermite, one of the main characters of the Crusades. The authors of the period, who express opinions about his appearance and the food he consumed, embellish this narrative with a "divine" miracle. The complex political atmosphere of the eleventh century manifests itself on many fronts. One of the main centres of this turbulent political transformation was undoubtedly Anatolia. The Byzantine Empire was unable to mount a serious response to the Seljuks, who moved in raids and managed to wear down the eastern Anatolian bloc in a very short time. In any case, the Byzantine Empire managed its "colonial" territories, which it did not care much about, from the centre and used the Armenians both militarily and economically. Although the Vaspurakan and Bagratuni Kingdoms opposed this order of things from time to time, they failed to achieve success and had to prefer subordination. They tried to protect their Gregorian sect, which was declared 'heretical' by the Byzantine Empire, and refrained from entering into a climate of conflict with the Byzantine Empire, which they had to accept as their 'master'. The Seljuk raids that began in the eleventh century first shook the semi-sovereign lands of the Armenians. Desperate against the Seljuks, who employed war tactics they had never encountered before, the Armenians appealed to Byzantium for help, but could not find any serious support. The Anatolian raids carried out by Turkmen leaders during the reign of Tugrul Beg continued in a systematic manner, and with the Battle of Malazgirt, which took place during the reign of Alp Arslan, the rule of Anatolian lands passed to the Turks (1071). Of course, the Byzantine annexation of the Armenian kingdoms ruling in the region also played a major role in this situation. One of the Turkish states established after the Battle of Malazgirt on the orders of Alp Arslan was the Seljuk State of Turkey. This state completed its establishment phase in a short period of time and turned into an irrepressible force on the border line of the Byzantine Empire, and the first sprouts of the Crusades were laid for this reason. Desperate, the Byzantine Empire requested paid soldiers from Europe and the Pope on different dates. In order to turn this situation in Byzantium's favour, the Papacy, instead of sending mercenaries, launched a call to Europe in general, using the excuse that Jerusalem was ruled by Muslims and the Christians in the city were suffering. Pope Urbanus II's call for an expedition to Jerusalem at the Council of Clermont was supported by Pierre l'Ermite, who was not present there. Thanks to his great talent in the art of oratory, he managed to gather a large group of supporters in a short time and attracted peasants and criminals with his religious-based speeches in different cities of Europe. This monk, whom the authors refer to as both divine and foolish, headed towards Anatolia with his followers before 15 August 1096, the agreed departure date of the First Crusade. This army, consisting of women, children, peasants and criminals, caused riots and clashes in the places they passed through in European lands due to the fact that they were not professional soldiers and the eagerness for the booty they would obtain. Byzantine Emperor Alexios I kept his promise of support to the Papacy and welcomed and hosted this group in Istanbul. However, they continued the same marauding behaviour here as well. Convinced that he could not manage this marauding army, Alexios I sent them to Anatolia and settled them in Kibatos (Civetot), which he filled with provisions. The crusader army, consisting of Germans, Italians and French, usurped the property of the Muslim and Christian people living in the countryside, and then entered into conflict with each other due to their inability to share among themselves. Pierre l'Ermite, who had high oratory skills but low administrative experience, became unable to control this group. Although the crusaders, who had set Nicaea as their target, were repelled by the Seljuk raids, they continued to carry out the same plundering activities in clusters in the open field. The Seljuk Sultan of Turkey, Kılıçarslan I, organised an army of professional soldiers with high combat experience and sent them against the crusaders. In order to destroy this group, which he deemed insignificant according to the intelligence information he received, he assigned a person named Ilhan. Thanks to his clever war strategy, Ilhan managed to lure the crusader troops into a trap and caused them to suffer great losses. The crusaders, who received the last blow at the Battle of Drakon (Kırkeçit), had no opportunity to recover and attack (21 October 1096). Pierre l'Ermite, who was in the position of the leader of the crusaders, almost all of whom were destroyed, managed to save his life with various theses of the authors. He continued the adventure, which entered the historical literature as the "People's Crusade" and was full of failures, by participating in the First Crusade. Of course, this campaign was carried on with the support of European counts, barons and commanders. This siege targeting Anatolian Turks evolved into the Crusades, which would continue for centuries and became regularised. We have written a study in order to enlighten the period by making use of many sources written in different languages. We hope that it will be useful to experts and readers in the field.

Kaynakça

- Aksarayi. (1362). *Târih-i Selâcik ya Müsâmeretü'l-Ahbâr ve Müsâmeretü'l Ahyar* (O. Turan, Tashih). Tahran: İntişârât-ı Esâtir.
- Albert of Aachen. (2009). *Historia Ieroso limitana, History of the Journey to Jerusalem*. (S. B. Edgington, Ed.). Oxford: Clarendon Press.
- Altan, E. (2005). *Birinci Haçlı Seferi (1096-1099) ve Anadolu. Tarihte Doğu-Batı Çatışması: Semavi Eyice'ye Saygı*, 298-305.
- Altan, E. (2020). Haçlı Seferleri ve Anadolu (1097-1190): Türkiye Selçukluları Tarihinde Haçlı Seferlerinin Yeri ve Önemi. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 12, 35-50.
- Ananun Yegesatsi Jamanakagrutyun. (1982). (P. M. Haçatıryan). Yerevan: Haykakan S.S.H.G.A. Hıratarakçutyun.
- Anna Komnena. (1996). *Alexiad*. (B. Umar, Çev.). İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Anonim Haçlı Tarihi. (2019). (E. Ayan, Çev.). İstanbul: Selenge Yayınevi.
- Arslan, İ. ve Genç, S. (2017). Albertus Aquensis'in Historia Lerosolimitana Adlı Eserine Göre I. Haçlı Seferi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 231-253. Doi: 10.17719/jisr.2017.1760
- Azîmî. (2006). *Azîmî Tarihi*. (A. Sevim, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi.
- Bachrach, B. S.-Bachrach, D. S. (2005). *The Gesta Tancredi of Ralph of Caen: A History of the Normans on the First Crusade*. Ashgate: Aldershot.
- Barber, M. (2021). *Haçlı Devletleri Tarihi*. (D. M. Demir, Çev.). İstanbul: Kronik Yayınları.
- Batır, İ. B. (2018). Türkiye Selçuklu Devleti'nin Kuruluş Tarihine İlişkin Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 9, 263-281.
- Brosset, M. (2003). *Gürcistan Tarihi (Eski Çağlardan 1212 Yılına Kadar)*. (H. D. Andreasyan, Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Coşkun, N. (2021). *Türkiye'de Haçlı Tarihçiliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, O. (2024). *Selçukluların Gayrimüslim Politikaları: Ermeni Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dânişmend-nâme*. (2004). (N. Demir, Haz.) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirkent, I. (2013). *Haçlı Seferleri*. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Demirkent, I. (2020). *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Edgington, S. B.-Sweetenham, C. (2011). *The Chanson d'Antioche: An old French Account of the First Crusade*, Farnham: Ashgate.
- Fulcherius Carnotensis. (2009). *Kutsal Toprakları Kurtarmak-Kudüs Seferi*. (İ. B. Barlas, Çev.). İstanbul: IQ Yayınları.
- Göksu, E. (2009). Haçlıların Anadolu'daki İlk Faaliyetleri ve Kırkeçit (Drakon) Savaşı (1096), *EKEV Akademi Dergisi*, 39, 363-370.
- Gölgesiz Karaca, S. (2020). *Kudüs Haçlı Krallığı Siyasî Tarihi (1099-1187)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Gölgesiz Karaca, S. (2012). I. Haçlı Seferi (1096) Öncesinde Bizans İmparatorluğu'nun Siyasî Durumuna Bakış. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(4), 141-153.
- Grocock, C. W.-Siberry, E. (1997). *The Historia Vie Hierosolimitane of Gilo of Paris*. Clarendon Press: Oxford.
- Guibertus Novigenti. (1997). *Gesta Dei Per Francos* (R. Levine Çev.). The Deeds of God Through the Franks, New York.
- Hamîdî, F. S. (2021). Ermeni ve İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Kudüs Ermenileri. (O. Çakır, Çev.). *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 146-166.
- İbnü'l-Esîr. (1987). *El-Kâmil fi't-Târîh*. C. 10. (A. Özaydın, Çev.). İstanbul: Bahar Yayınları.
- Kayhan, H. (2018). Türkiye Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu Hakkında. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 18-25.
- Koca, S. (2017). Haçlı Seferleri Sebep ve Sonuçları Bakımından Nasıl Değerlendirilebilir?. *Gazi Akademik Bakış*, 10(20), 15-35. Doi: <https://doi.org/10.19060/gav.321020>
- Koca, S. (2019). *Türkiye Selçukluları Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi.

- Korykoslu Hayton. (2015). *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*. (A. T. Özcan, Çev.). İstanbul: Selenge Yayınları.
- Küçüksipahioğlu, B. (2013). Türklerle Haçlıların İlk Karşılaşması: Drakon Savaşı. *Tarih ve Uygarlık İstanbul Dergisi*, 4, 43-50.
- Mert, R. (2017). İslam Geleneği Açısından Kudüs. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 257-272. Doi: <https://doi.org/10.30561/sinopUSD.358205>
- Mikhael A. (2008). *Tarih*. (B. Umar, Çev.) İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Niğdeli Kadı Ahmed. (2015). *el-Veledü's-Şefik*. C. 1. (A. Ertuğrul, Çev). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Nikephoros B. (2008). *Tarihin Özü*. (B. Umar, Çev.). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Nüveyrî. (2004). (Şihâbüddîn Ahmed b. Abdülvehhâb). *Nihâyetü'l Ereb fi Fünûni'l Edeb*. C. 26-27. (M. Kameyhe, Tahkik). Beyrut: Dârü'l Kutubü'l İlmiyye.
- Öğün Bezer, G. (2014). Anadolu'nun Fethi ve Drakon Çayı Anlaşması'nın Bu Süreçteki Yeri. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 21-36.
- Ömür, E. (2024). *Büyük Selçuklular Döneminde Musul'un Türk Valileri*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Özer, S. (2020). Haçlı Tarihi Yazımında Pierre l'Ermite: Sıradan Bir Keşiş Mi, Haçlı Seferinin Mimarı Mı?. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 493-522. Doi: <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4277>
- Polat, İ. E. (2008). Doğu ve Batı Kaynaklarında Haçlı Seferleri'nde Yaşanan İnsanlık İhlalleri. *Uluslararası Suçlar ve Tarih Altı Aylık Uluslararası Hukuk ve Tarih Dergisi*, 5-6, 5-28. Doi:
- Tudebodus, P. (2019). *Bir Tanığın Kaleminden Kudüs'e Yolculuk*. (S. Genç, Çev.). İstanbul: Kronik Kitap.
- Raimundus Aguilers. (2019). *Haçlılar Kudüs'te (Bir Papazın Gözünden İlk Haçlı Seferi)*. (S. Genç, Çev.). İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Runciman, S. (2008). *Haçlı Seferleri Tarihi*. C. 1. (F. Işıltan, Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sarıcı, B. N. (2022). *Haçlıları Durduran Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan*. İstanbul: Kronik Yayınevi.
- Seçkin, S. (2018). Tarihsel Süreçte Yalova/Altınova Çobankale. *Cedrus: Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi*, 535-553. Doi: 10.13113/CEDRUS/201825
- Sweetenham, C. (2005). *Robert the Monk's History of the First Crusade: Historia Iherosolimitana*. Aldershot: Ashgate.
- Willermus Tyrennis'in Haçlı Kroniği (Başlangıçtan Kudüs'ün Zaptına Kadar). (2016). (E. Ayan, Çev.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yakut el-Hamevî. (1380). *Mucemü'l-Büldân*. (A. Munzevi, Tahkik). Tahran: Pejuheşkede-i Bastanşinasi.
- Yıldız, O. (2022). Kuman-Kıpçakların Balkan Göçleri. *Balkanların Bozkurtu Sadık Ahmet'e Armağan*, (S. Y. Gömeç, Haz.) içinde (s. 517-538). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Zehebî (Hâfız Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz et-Türkmânî). (1993). *Târîhu'l İslâm ve Vefeyatü'l Meşahir ve'l-a'lâm*. C. 47. (Ö. A. Tedmüri, Tahkik), Beyrut: Darü'l Kitabü'l-Arabî.